

SPRAWOZDANIE

Z wyprawy rekonesansowej w rejon Lahul (Himachal Pradesh) w Indiach, zorganizowanej przez Koło Lubelskie Klubu Wysokogórskiego w okresie 8.VII - 30.IX.1973 r.

I. Założenia organizacyjne

Celem wyprawy było rozpoznanie otoczenia lodowca Bara Shigri w rejonie Lahulu w Himachal Pradesh, w którym dominuje szczyt Mount Parvati (6633 m) oraz dokonanie co najmniej jednego wejścia szczytowego na któryś z dziewięciu szczytów sześciotysięcznych w tym terenie.

Wyjazd oparty dewizowo na prywatnym przydziale dewiz poszczególnym uczestnikom przez "Orbis", miał być finansowany ze środków prywatnych. Koszt uczestnictwa został obliczony na sumę około 20.000zł od osoby. Niezależnie od tego uczestnicy mieli otrzymać niewielką pomoc z kasy Koła na zakup biletów kolejowych. Ewidentnej pomocy żywnościowej udzieliły wyprawie przedsiębiorstwa państwowe i spółdzielnie z terenu woj. lubelskiego, kieleckiego i rzeszowskiego. Dodatkowo na uzupełnienie sprzętu sportowego (buty, namioty, liny) Koło otrzymało w związku z wyprawą dotację w wysokości 30.000zł ze strony WKKFiT w Lublinie. Raki i śruby lodowe wykonała dla wyprawy Wytwórnia Sprzętu Komunikacyjnego w Świdniku.

Zarząd Główny Klubu Wysokogórskiego pismem z dnia 25.V.73 nr 1198/73 zaaprobował wyprawę w składzie następującym:

Grupa wyczynowa:

1. Zbigniew Stepek - kierownik
2. Teresa Rubinowska
3. Zdzisław Jerzy Czarnecki
4. Tadeusz Śmieciuszewski

Grupa wspomagająca:

5. Andrzej Klimowicz - lekarz
6. Andrzej Grzązek - lekarz

7. Andrzej Lucyper
8. Jan Kubit
9. Zygmunt Nasalski
10. Józef Płonka
11. Andrzej Rządkowski
12. Edward Zawadzki

II. Przebieg wyprawy

Wyjazd nastąpił w wyżej wymienionym składzie dnia 8 lipca 1973 r. Cała grupa wraz z bagażem około 2.500 kg pojechała przez terytorium ZSRR do Termezu (8-16 VII). 17 lipca wyprawa przybyła przez Puli Khumri wynajętym samochodem do Kabulu, skąd po dwudniowym odpoczynku nastąpił wyjazd do granicy afgańsko/pakistańskiej w Torkham. Po przejeździe przez Pakistan cała grupa znalazła się na terytorium Indii w miejscowości Arimitsar. Stąd Z. Stepek- i Z. J. Gzarnecki udali się do Delhi w celu załatwienia zezwolenia na działanie w górach, natomiast reszta grupy pod kierownictwem T. Rubinowskiej pojechała do Simli.

W wyniku rozmów przeprowadzonych 23 lipca, w Indian Mountaineering Foundation okazało się, że planowany uprzednio rejon Bara Shigri znajduje się w terenie niedostępnym dla obcokrajowców (strefa przygraniczna).

W związku z tym zaproponowano wyprawie wybór jakiejś grupy górskiej w sąsiednim rejonie Lahul. Jednocześnie został przydzielony grupie b. sympatyczny oficer łącznikowy mjr M. S. Mehta.

24 lipca Stepek i Czarnecki wyjechali wraz z oficerem łącznikowym pociągiem z Delhi do Simli. Ze względu na powódź która przerwała tory, Simla została osiągnięta dopiero 26 lipca. Stąd 28 lipca, nastąpił wyjazd do Manali (2.200 m.npm.). W Manali cała grupa przebywała do dnia 6 sierpnia ze względu na konieczność załatwienia w Western Himalaya Mountaineering Institute i z lokalnymi władzami dalszych formalności związanych z działalnością w górach. Ostatecznie zostało wybrane za rejon działalności otoczenie lodowca Batal ze szczytami CB 11, CB 12, CB 13, CB 13 A, CB 14, spośród których wszystkie poza pierwszym z wymienionych - przekraczały wysokość 6000 m, zaś CB 12, CB 13 A i CB 11 to szczyty dotychczas niezdobyte.

Pobył w Manali został wykorzystany na treningowe i aklimatyzacyjne wyjścia do wysokości rzędu około 4.000m.

W dniach 6-8 sierpnia kolejno w trzech rzutach cała grupa dojechała autobusami, do Batal (ok. 4.100 m), gdzie założono bazę główną wyprawy.

Kalendarium działalności górskiej przedstawia się następująco:

7.VIII. Rubinowska, Stepek, Zawadzki, wychodzą z bazy głównej w Batal na rekonesans jednej z najbliższych dolin w pobliżu bazy. Zamierzają przejść potok wypływający a najbliższej doliny aby dotrzeć do doliny leżącej pod szczytem CB 14. Niestety, po wielokrotnych próbach rezygnują z przejścia potoku i idą wzdłuż niego dochodząc do ladowca. Po wejściu na morenę boczną widzą dolinę zamkniętą lodospadem wysokim około 400 m, odgradzającym dolinę od podejścia na szczyt CB 12. Zidentyfikowano ponadto szczyty CB 11 i CB 13 A otaczające dolinę. Pogoda i widoczność dobra.

8.VIII. - 9.VIII okres niepogody, segregowanie sprzętu i żywności.

10.VIII. Rubinowska, Stepek, Grzązek, Kubit, Klimowicz, Płonka, Rządkowski, Zawadzki wychodzą ze sprzętem i żywnością pod lodospad, gdzie zakładają bazę wysuniętą na wysokości ok. 4.709 m. W bazie wysuniętej pozostają Rubinowska, Stepek, Grzązek i Kubit, reszta schodzi do Batal. W tym czasie Czarnecki, Kucyper i Śmieciuszewski przeprowadzają rekonesans w rejonie szczytu CB 14, wychodząc jego północną granią na. wysokość ok. 5.200. W bazie głównej pozostaje oficer łącznikowy i Zygmunt Nasalski ze skaleczoną stopą.

11.VIII. W bazie wysuniętej obserwacja lodospadu. Stwierdzono kilka niewielkich lawin z prawej strony, lewa strona lodospadu gdzie wypatrzone najdogodniejszą drogę jest spokojna. Czarnecki, Śmieciuszewski, Klimowicz, Zawadzki, Lucyper, Rządkowski i Nasalski wychodzą z Batal do bazy wysuniętej transportując sprzęt i żywność Czarnecki, Śmieciuszewski, Zawadzki pozostają w bazie wysuniętej, reszta schodzi do Batal organizować karawanę tragarzy.

12.VIII. Rano podchodzą pod lodospad Rubinowska, Stepek, Grzązek i Kubit. Stepek i Rubinowska wchodzi w lodospad, potem dochodzą Czarnecki i Kubit. Zaporęczowano około 1/4 wysokości lodospadu. O godz. 17 zespoły schodzą do bazy wysuniętej. O godz. 8:00 wychodzi z Batal karawana 9 tragarzy oraz Płonka, Klimowicz, Kucyper i Nasalski z żywnością dla bazy wysuniętej. W Batal pozostaje oficer i Rządkowski. W bazie wysuniętej pozostaje Kucyper, pozostali schodzą do Batal.

13.VIII. Pochmurno, pada. deszcz, w bazie wysuniętej obserwacja lodospadu.

14.VIII. Czarnecki, Kucyper i Kubit wychodzą z żywnością obliczoną na 4 - 5 dni na parodniowy rekonesans w stronę szczytu CB 13 A. Pozostali uczestnicy z bazy wysuniętej obserwują lodospad. Zawadzki schodzi do bazy głównej.

Z bazy głównej wychodzą Klimowicz i Nasalski z e sprzętem i żywnością dla bazy wysuniętej. Po południu wracają do Batal.

Zespół Czarnecki, Kubit i Kucyper po zejściu w dół doliny wchodzi łatwym terenem na ograniczającą ją orograficznie z lewej strony skalną grań. Nią tylko miejscami trudno i ze sztywną asekuracją cały dzień w kierunku szczytu CB 13 A. Biwak na wysokości 5.500 m. Pogoda dobra.

15.VIII. Pod lodospadem założono obóz nr I, skąd prowadzono obserwację lodospadu. W obozie nocuje Grzązek i Stepek.

Czarnecki, Kubit i Kucyper po roz pogodzeniu się i uzyskaniu kontaktu radiowego z bazą wysuniętą, idą dalej granią w górę, biwakując bezpośrednio nad bocznym lodospadem na wysokości około 5.850 m. Namiot ze sprzętem biwakowym pozostawiono w miejscu.

W bazie głównej pozostają Klimowicz, Zawadzki, Płonka, Rządkowski i Nasalski biorąc udział w uroczystościach Dnia Niepodległości Indii.

16.VIII. W obozie nr I Grzązek i Stepek obserwują lodospad i wracają do bazy wysuniętej. W bazie wysuniętej ćwiczenia na lodowcu.

Zespół: Czarnecki, Kubit, Kucyper wychodzi o godz. 6:00 z decyzją ataku szczytowego lodowo-śnieżną granią w kierunku zwornika, od którego odchodzi na północ masyw CB 14. Po dojściu do zwornika wytrawersowanie ze spiętrzającej się grani w lewo na wschodnią ścianę i nią ok. 200 m na grań szczytową między zwornikiem i szczytem. Nią w trudnych warunkach śnieżnych i ze sztywną asekuracją na skalisty wierzchołek wysokości 6.180 m w/g wskazań altymetru. Zespół wszedł na szczyt o godz. 15:30. Powrót do obozu II o godz. 19:00. O godz. 20:00 kontakt radiowy z bazą pod lodospadem przekazanie informacji o wejściu na szczyt. W ciągu dnia pogoda niezła - czasami mglisto, lecz bez opadów. Temperatura na górze 5 stopni poniżej zera.

Z bazy głównej w Batal wychodzi Rządkowski i Zawadzki. Zostają w bazie wysuniętej.

17.VIII. O 6:00 rano wychodzą pod lodospad Stepek, Grzązek, Rubinowska i Zawadzki. Pochmurno, lekki mróz około 5 stopni C. W lodospad wchodzi Stepek i Grzązek, Zawadzki zaś i Rubinowska zostają pod lodospadem jako obserwatorzy. Do godziny 17:00 Stepek i Grzązek wychodzą na lodowiec powyżej lodospadu poręczując trudniejsze odcinki drogi. O 17:45 zaczynają schodzić na dół. Kiedy znajdują się około 100 m od górnej krawędzi lodospadu, obrywa się o godz. 19:45 bariera seraków znajdująca się około 40 m nad nimi. Stepek i Grzązek nikną w lawinie. Po jej przejściu próby nawiązania kontaktu głosowego nie dają rezultatu. Po 15 minutach robi się ciemno, Rubinowska i Zawadzki schodzą do bazy wysuniętej informując o wypadku Śmieciuszewskiego i Rządkowskiego. O godz. 22 do bazy wysuniętej przychodzi zespół Czarnecki, Kubit, Kucyper po zejściu z CB 13 A.

18.VII. O 6:00 rano do bazy głównej przyszli Kucyper i Zawadzki informując o wypadku. Klimowicz, Nasalski i oficer łącznikowy wychodzą natychmiast do bazy wysuniętej transportując leki i sprzęt

medyczny. W tym czasie Rubinowska, Czarnecki, Kubit i Rządowski idą pod lodospad i penetrują dolne części lawiniska. Wejście w górną część lodospadu jest niemożliwe ze względu na dalsze lawiny spowodowane opadem deszczu, który rozpoczął się o godz. 9:00. W godzinach przedpołudniowych dochodzą pod lodospad Klimowicz, Nasalski, Śmieciuszewski z kontuzjowaną nogą i oficer łącznikowy mjr Mehta. Poszukiwania nie dały rezultatu.

19.VIII. Ocieplenie powoduje dalsze lawiny w lodospadzie. Kontynuacja poszukiwań.

Do Batal schodzi Nasalski celem wysłania depech zawiadamiających o wypadku Zarząd Główny Klubu Wysokogórskiego, Indian Mountaineering Foundation, Ambasadę PRL w Delhi, Polskie Radio w Lublinie oraz Rodziny.

20.VIII. Ze względu na warunki atmosferyczne i sytuację w lodospadzie uniemożliwiająca poszukiwania w jego górnej części podjęto decyzję o zakończeniu akcji. Wizja lokalna funkcjonariuszy posterunku policji w Batal. W związku ze śmiercią kierownika wyprawy postanowiono zakończyć działalność górską. Likwidacja bazy wysuniętej przy pomocy tragarzy przysłanych z Batal. O godz. 8:00 wysłano z Batal depeche powiadamiające o wypadku.

21 - 25 VIII. Likwidacja bazy głównej w Batal i przyjazd do Manali.

25.VIII podczas wizyty w Western Himalaya Mountaineering Institute w Manali uzyskano informację, że w rejonie zaplanowany jest od 1 września 73 r. indyjski alpinistyczny kurs dla zaawansowanych. Dyrektor Instytutu Henam Singh zaproponował wyprawie wspólne spenetrowanie rejonu wypadku, jeśli warunki na to zezwolą. W tej sytuacji postanowiono, że członkowie wyprawy, którzy dysponują urlopami do końca września, pojedą do Batal razem z wyprawą indyjską (Teresa Rubinowska, Jan Kubit, Zygmunt Nasalski, Józef Płonka). Kierownictwo nad tą grupą objęła Teresa Rubinowska. Grupie tej towarzyszył również mjr Mehta.

29.VIII. Wyprawa indyjska z czterema członkami grupy polskiej wyjechała autobusem do Batal.

2. IX. Założenie bazy u podnóża lodospadu.

3.IX. Nasalski, Płonka, mjr Mehta oraz dwaj instruktorzy indyjscy wchodzi na pierwsze tarasy lodospadu. Obserwacja jego górnych części i penetracja lawinisk nie przyniosły żadnego rezultatu. Ze względu na duże nasłonecznienie i niebezpieczeństwo lawin zespół wycofał się do podnóża lodospadu, skąd wspólnie z kursantami obserwowano lodospad przez silną lornetę.

4.IX. W godzinach południowych kierownik kursu Dhan Kumar wypatrzył dwa ciemne przedmioty leżące na polu śnieżnym około 80 - 100 m poniżej miejsca gdzie po raz ostatni widziano obu wspinaczy. Wobec powyższego zdecydowano wejść w lodowiec w dniu 6 września. O powyższym oficer łącznikowy powiadomił posterunek policji, co stało

się przyczyną późniejszych błędnych doniesień agencyjnych o zlokalizowaniu ciał.

5.IX. Przygotowania do wejścia, gromadzenie środków transportu.

6.IX. W lodospad wchodzi 3 zespoły 3-osobowe, w jednym z nich jest Jan Kubit. Po dotarciu do pola, śnieżno-lodowego okazało się iż zaobserwowane punkty to ciemne kamienie i seraki. Spenetrowano dokładnie rejon wypadku i tor lawinowy a zespół prowadzony przez Jana Kubita dotarł do ostatniego stanowiska asekuracyjnego A. Grzązka, gdzie znaleziono czekan. Poza tym żadnych śladów nie znaleziono. Po zejściu zespołów kilkuosobowa grupa Hindusów postanowiła, spenetrować dodatkowo lawiniska środkowych partii lodospadu. Podczas penetracji zeszła lodospadem duża lawina seraków, spod której wspinacze zdołali uciec doznając tylko lekkich obrażeń (zranienia rakami i czekanem). Fakt ten zadecydował o zakończeniu poszukiwań.

7. IX. Obie grupy zwinęły bazę i zeszły do Batal, po czym grupa polska udała się w drogę powrotną do kraju zatrzymując się w Delhi w celu powiadomienia Ambasady PRL i Indian Mouataineerng Foundation o rezultatach poszukiwań. W dniu 30 września grupa przybyła do kraju.

Lublin, dnia 8 października 1973 r.